

«Η Μυθολογία της Περιβαλλοντικής Η Περιβαλλοντική της Μυθολογίας Ο Μύθος του Ερυσίχθονα»

Δημήτρης Παπαθανασίου

Υπεύθυνος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Α/θμιας Ανατολικής Αττικής

Email: dparath@hol.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα τελευταία χρόνια ο άνθρωπος με την αλόγιστη συμπεριφορά του έχει φέρει τον πλανήτη μας στα όρια της καταστροφής του και της αυτοκαταστροφής μας ως είδος πάνω σε αυτό τον Πλανήτη. Πολλοί βέβαια υποστηρίζουν ότι αυτά τα σενάρια είναι ακραία, εξωπραγματικά και ότι η Γη πάντα βρίσκει ένα τρόπο να ανακάμπτει. Ένα πολύ χρήσιμο εργαλείο για να αναδείξουμε τα σύγχρονα περιβαλλοντικά προβλήματα είναι η χρήση των μύθων παρουσιάζοντας μ' αυτό τον τρόπο και τη διαχρονικότητα κάποιων προβλημάτων και κυρίως τη διαχρονικότητα στη συμπεριφορά του ανθρώπου προς το περιβάλλον. Μέσα από το μύθο του Ερυσίχθονα και τη σύγχρονη αναφορά του θα προσπαθήσουμε να αναδείξουμε τα σημαντικότερα περιβαλλοντικά προβλήματα και κυρίως το πώς ο καθένας από μας μπορεί να συμβάλει στη μείωσή τους η ακόμα και στην ελαχιστοποίησή τους. Κυρίως όμως μέσα από το συγκεκριμένο μύθο καταδεικνύεται ότι η αλόγιστη χρήση των φυσικών πόρων και η ανεξέλεγκτη επιβάρυνση του φυσικού περιβάλλοντος μπορεί και να είναι ένας δρόμος χωρίς επιστροφή. Η αξιοποίηση του μύθου από τις περιβαλλοντικές ομάδες μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσα από τη χρήση των φύλλων δραστηριοτήτων, για να μπορέσει έτσι το κάθε μέλος της ομάδας να συμμετέχει ενεργά, να ευαισθητοποιηθεί για τα σύγχρονα προβλήματα, να προβληματιστεί και να αναζητήσει λύσεις για τα οξύτατα προβλήματα του σύγχρονου ανθρώπου.

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Η χρήση των μύθων των αρχαίων Ελλήνων μπορεί να αποδειχτεί ένα πάρα πολύ ικανοποιητικό εργαλείο για να αναδειχτεί η διαχρονικότητα των περιβαλλοντικών προβλημάτων και κυρίως ο τρόπος με τον οποίο φέρεται ο άνθρωπος στη φύση. Πιστεύουμε ότι μόνο ο σύγχρονος άνθρωπος φέρεται με τρόπο αλαζονικό προς τη φύση, ότι αδιαφορεί για την καταστροφή που προκαλεί στο φυσικό περιβάλλον. Μήπως όμως αυτή η υβριστική στάση του ανθρώπου δεν είναι μόνο σύγχρονο φαινόμενο αλλά είχε εντοπιστεί ήδη από την αρχαιότητα; Ένας τέτοιος μύθος με διαχρονικότητα στα μηνύματά του είναι ο μύθος του Ερυσίχθονα. Οι παράμετροι μπορεί να αλλάζουν η ουσία όμως του μύθου παραμένει αναλλοίωτη και πάντα επίκαιρη.

Ο ΜΥΘΟΣ ΤΟΥ ΕΡΥΣΙΧΘΟΝΑ

Ο Ερυσίχθων, γιος του Τρίοπα, ήταν Θεσσαλός. Βλάσφημος, ασεβής, βίαιος και υπερόπτης, μισούσε τους θεούς. Μια φορά διέταξε τους υπηρέτες του να κόψουν μια ιερή βελανιδιά, για να κτίσει εκεί το παλάτι του, που ήταν αφιερωμένη στη θεά Δήμητρα και γύρω της χόρευαν οι Δρυάδες. Οι θεϊκές προειδοποιήσεις δεν μπόρεσαν να τον μεταπείσουν να αποφύγει την ιεροσυλία. Μάλιστα όταν αυτοί δίστασαν, άρπαξε ένα τσεκούρι και είπε:

«Δεν με ενδιαφέρει αν το δέντρο αυτό το αγαπά η θεά. Ακόμη και η θεά η ίδια αν ήταν, θα την έριχνα κάτω αν στεκόταν στον δρόμο μου». Κάποιος από τους παρισταμένους προσπάθησε να τον σταματήσει και ο Ερυσίχθονας τον σκότωσε, λέγοντας: «Ορίστε η ανταμοιβή για τον οίκτο σου».

Οι Δρυάδες, βλέποντας με θλίψη πεσμένο πια κατάχαμα το πιο περίφημο δέντρο του δάσους, πήγαν στη Δήμητρα και ζήτησαν την τιμωρία του Ερυσίχθονα. Η Δήμητρα συμφώνησε και ζήτησε από τον μεγαλύτερο εχθρό της, την Πείνα, που κατοικούσε στη Σκυθία μαζί με τον Τρόμο και το Κρύο (μέσω αγγελιοφόρου, αφού απαγορευόταν να έρθει σε επαφή μαζί της), να κυριεύσει τα εντόσθια του Ερυσίχθονα. Της παρήγγειλε ούτε η δύναμη των δώρων της (της Δήμητρας), αλλά ούτε και καμία αφθονία να μην τον ανακουφίζει. Η Πείνα υπάκουσε στις εντολές της Δήμητρας και ένα

βράδυ, που ο Ερυσίχθονας κοιμόταν, κυρίευσε τα σωθικά του. Μετά έφυγε από τη γη της αφθονίας (τη Θεσσαλία) για να γυρίσει στη φρικτή πατρίδα της.

Ο Ερυσίχθονας ονειρευόταν στον ύπνο του ότι πεινούσε και όταν πλέον ξύπνησε, η πείνα του είχε γίνει τεράστια. Αμέσως ζήτησε να του φέρουν τροφή. Όμως, όλο το φαγητό της Γης δεν του έφτανε. Η πείνα του έγινε τόση όση και ο ωκεανός. Η περιουσία του εξανεμίσθηκε.

Η κόρη του, Μήστρα, που είχε το χάρισμα να μεταμορφώνεται (της το είχε δώσει κάποτε ο Ποσειδώνας) σκέφτηκε να πουληθεί σα σκλάβα για να σώσει τον πατέρα της από την καταστροφή. Κάθε φορά που πουλιόταν σκλάβα μεταμορφωνόταν κι ερχόταν να πουληθεί και πάλι, προμηθεύοντας έτσι με χρήματα τον πατέρα της για να ικανοποιήσει την ακόρεστη πείνα του.

Στο τέλος ο Ερυσίχθων άρχισε να κατασπαράζει τα ίδια του τα μέλη. Αγωνιζόταν να θραφεί, τρώγοντας το ίδιο του το σώμα. Ωσπου ο θάνατος τον απάλλαξε από την εκδίκηση της Δήμητρας.

Ο ρόλος του Ερυσίχθωνα στο συγκεκριμένο μύθο είναι εμφανής. Το μόνο που τον ενδιαφέρει είναι το πώς θα ικανοποιήσει τον εγωισμό του περισσότερο! Πώς θα κυριαρχήσει απόλυτα στη φύση χωρίς να ενδιαφέρεται για τις επιπτώσεις. Πώς θα ικανοποιήσει τις παράλογες απαιτήσεις του. Ζητά όλο και περισσότερα.

Σύγχρονοι Ερυσίχθονες... πολλοί. Οι ηγέτες αρκετών κρατών που αρνούνται να υπογράψουν τις διεθνείς συμβάσεις και τα πρωτόκολλα για την προστασία του περιβάλλοντος. Ίσως γιατί δεν τους συμφέρει. Ίσως γιατί βλέπουν μόνο το πρόσκαιρο κέρδος και το ατομικό συμφέρον αδιαφορώντας για τις ανεπανόρθωτες επιπτώσεις που επιφέρουν στο περιβάλλον. Και η όρεξή τους δεν τελειώνει ποτέ. Ό,τι κι αν αποκτήσουν, ό,τι κι αν καταφέρουν πάντα τους φαίνεται λίγο μπροστά στο τι θέλουν να πετύχουν ακόμα, αδιαφορώντας για το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο.

Πρόθυμοι υπηρέτες, οι οποίοι θα ικανοποιήσουν απόλυτα την κάθε τους επιδίωξη; Πολλοί και στον αρχαίο μύθο και στη σύγχρονη πραγματικότητα. Άτομα άβουλα, πειθήνια όργανα, τα οποία ενεργούν χωρίς να σκέφτονται, χωρίς να έχουν τη δυνατότητα να σκεφτούν ορθολογικά, χωρίς να έχουν τη δύναμη να κρίνουν τις αποφάσεις, να αρνηθούν να τις εκτελέσουν, να αντισταθούν. Τις επιπτώσεις από τις ενέργειές τους τις γέυονται όλοι, χωρίς διακρίσεις...

Ο ΜΥΘΟΣ ΤΟΥ ΕΡΥΣΙΧΘΟΝΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

A) Χωρισμός σε ομάδες.

Για το χωρισμό σε υποομάδες της Περιβαλλοντικής Ομάδας του Σχολείου δίνονται καρτελάκια στα οποία, στο καθένα από αυτά, αναγράφεται σε συλλαβές η λέξη Ε – ΡΥ – ΣΙ – ΧΘΩΝ (ή Ε – ΡΥ – ΣΙ – ΧΘΟ – ΝΑΣ) ανάλογα με τον αριθμό των μελών της Περιβαλλοντικής ομάδας (20-25 μαθητές), αριθμημένα ανά συλλαβή από το ένα ως το τέσσερα. Υπάρχουν και τέσσερα καρτελάκια που εικονίζουν ξυλοκόπους, το δάσος με τις βελανιδιές, το παλάτι του Ερυσίχθωνα και μια γελοιογραφία για τον τρόπο που διαχειριζόμαστε τα δάση μας. Όποιο μέλος επιλέξει τυχαία το καρτελάκι με το εικονίδιο είναι και ο εκπρόσωπος της ομάδας, ο οποίος και θα παρουσιάσει στο τέλος τη δραστηριότητα που θα έχει ετοιμάσει η ομάδα. Με αυτόν τον τρόπο ο χωρισμός σε ομάδες είναι εντελώς τυχαίως με ταυτόχρονο ορισμό και του Εκπροσώπου της ομάδας. Συγχρόνως κάθε μια ομάδα έχει πάρει κι ένα αριθμό από το 1 ως το 4, οποίος αναγράφεται στο κάθε καρτελάκι οπότε με αυτό τον αριθμό θα επεξεργαστούν και τα αντίστοιχα αριθμημένα φύλλα δραστηριοτήτων από το 1-4.

B) Καταγραφή των σημαντικότερων περιβαλλοντικών προβλημάτων.

Αρχικά ζητείται από το κάθε μέλος της Περιβαλλοντικής ομάδας του Σχολείου να καταγράψει το σημαντικότερο περιβαλλοντικό πρόβλημα που υπάρχει αυτή τη στιγμή στον πλανήτη κατά την άποψή του. Στη συνέχεια και με τη συνεργασία των μελών της κάθε υποομάδας προσπαθούν να συνθέσουν τα επιμέρους περιβαλλοντικά προβλήματα που έχει προτείνει το κάθε μέλος σε μια ολοκληρωμένη πρόταση ή να επιλέξουν κάποιο από αυτά αν αδυνατούν να τα ανασυνθέσουν σε ένα. Στη συνέχεια καταγράφονται σε μια καρτέλα οι αρχικές προτάσεις των μελών, με τίτλο την τελική επιλογή της ομάδας.

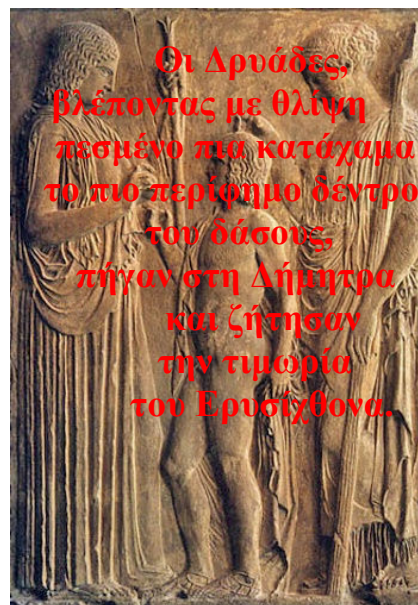
Γ) Παρουσίαση των σημαντικότερων περιβαλλοντικών προβλημάτων μέσα από εικόνες.

Παρουσιάζονται μέσα από εικόνες τα σημαντικότερα περιβαλλοντικά προβλήματα (μόλυνση περιβάλλοντος, διαχείριση απορριμμάτων, πυρκαγιές, διαχείριση και εξάντληση φυσικών πόρων, διαχείριση των υδάτινων πόρων, η υπερθέρμανση του πλανήτη...) και ακολουθεί συζήτηση σχετική

με όσα παρουσιάστηκαν. Οι φωτογραφίες μπορούν να έχουν προετοιμαστεί από τις ομάδες και να υπάγονται στο γενικό τίτλο «περιβαλλοντικά προβλήματα», τα οποία στις μέρες μας είναι ποικίλα, πολύπλοκα και ετερόκλητα ή και από τον Εκπαιδευτικό, οποίος θέλει να αναδείξει κάποιες πτυχές των προβλημάτων.

Δ) Παρουσίαση του μύθου του Ερυσίχθωνα

Με υπόβαθρο τις εμπειρίες των μαθητών, τις γνώσεις τους αλλά και τον προβληματισμό που έχει αναπτυχθεί μέχρι τη στιγμή αυτή, περνάμε στην αρχική παρουσίαση του μύθου του Ερυσίχθωνα με μια σύντομη λεκτική αναφορά, συνοδευμένη με κατάλληλη εικονογράφηση για την καλύτερη εμπέδωση του μύθου. Στην παρουσίαση όμως δε συμπεριλαμβάνεται και το τέλος του μύθου για να μπορέσει να αξιοποιηθεί η εξεύρεση του τέλους ως δραστηριότητα από κάποια από τις ομάδες.

**Η κόρη του, Μήστρα,
σκέφτηκε να πουληθεί σα σκλάβο
για να σώσει τον πατέρα της
από την καταστροφή.
Κάθε φορά που πουλιόταν σκλάβο
μεταμορφωνόταν κι ερχόταν
να πουληθεί και πάλι,
προμηθεύοντας έτσι με χρήματα
τον πατέρα της
για να ικανοποιήσει
την ακόρεστη πείνα του.**

Ε) Φύλλα δραστηριοτήτων των ομάδων.

Η κάθε μια από τις τέσσερις ομάδες ανάλογα με τον αριθμό (1-4), ο οποίος είναι γραμμένος στα καρτελάκια παίρνει και το αντίστοιχο φύλλο δραστηριότητας. Η Α΄ ομάδα αφού μελετήσει τη σύντομη ολοκληρωμένη παρουσίαση του μύθου, προσπαθεί να ταυτίσει τους πρωταγωνιστές του μύθου και να τους τοποθετήσει στη σύγχρονη πραγματικότητα. Η Β΄ ομάδα μελετά το μύθο μέχρι το σημείο της αδηφαγίας του Ερυσίχθωνα και καλείται να προτείνει το δικό της τέλος στο μύθο. Η Γ΄ ομάδα μελετά το μύθο στην ολοκληρωμένη του μορφή, καθώς και ένα άρθρο από μια εφημερίδα, στο οποίο ο δημοσιογράφος χρησιμοποιεί το μύθο του Ερυσίχθωνα για να αναδείξει το πρόβλημα της διαχείρισης των υδάτινων πόρων της περιοχής και τα προβλήματα που ανακύπτουν από την κακή διαχείρισή τους τα τελευταία χρόνια. Στο τέλος η ομάδα καλείται να εντοπίσει περιβαλλοντικές έννοιες και περιβαλλοντικά προβλήματα μέσα από το κείμενο του μύθου και τη σύγχρονη διασκευή του και να τα καταγράψει στο ειδικό φυλλάδιο. Ενδεικτικά δίνονται κάποιες έννοιες και προβλήματα (Αειφορία, Ανανεώσιμοι πόροι, Νόμος της ανοχής, Υπεράντληση υδάτων ...), ενώ η ομάδα μπορεί να προτείνει και να αναδείξει και νέες έννοιες. Η Δ΄ ομάδα ασχολείται με ένα σημαντικό περιβαλλοντικό πρόβλημα της σύγχρονης εποχής με δυσμενείς επιπτώσεις για την ανθρωπότητα, τη διαχείριση των απορριμμάτων και καλείται να ιεραρχήσει τις προτάσεις που τις δίνονται και αναφέρονται στο πώς σκεφτόμαστε και αντιδρούμε σε σχέση με τη διαχείριση των απορριμμάτων και να τοποθετήσει σε πρώτη θέση αυτή που θεωρεί σπουδαιότερη, στη συνέχεια τις επόμενες δυο σπουδαιότερες, ακολούθως τις επόμενες τρεις σημαντικές, αμέσως μετά άλλες δύο μικρότερης σπουδαιότητας και τελευταία αυτή που έχει τη λιγότερη σπουδαιότητα.

Στο τέλος οι ομάδες μέσω των εκπροσώπων τους, οι οποίοι έχουν το εικονογραφημένο καρτελάκι παρουσιάζουν την πρόταση της κάθε ομάδας και ακολουθεί συζήτηση και προβληματισμός για τα όσα έχουν αναφερθεί.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1 Ο ΜΥΘΟΣ ΤΟΥ ΕΡΥΣΙΧΘΩΝΑ

Ο Ερυσίχθων, γιος του Τρίοπα, ήταν Θεσσαλός. Βλάσφημος, ασεβής, βίαιος και υπερόπτης, μισούσε τους θεούς. Μια φορά διέταξε τους υπηρέτες του να κόψουν μια ιερή βελανιδιά, για να κτίσει εκεί το παλάτι του, που ήταν αφιερωμένη στη θεά Δήμητρα και γύρω της χόρευαν οι Δρυάδες. Οι θεϊκές προειδοποιήσεις δεν μπόρεσαν να τον μεταπείσουν να αποφύγει την ιεροσυλία. Μάλιστα όταν αυτοί δίστασαν, άρπαξε ένα τσεκούρι και είπε:

«Δεν με ενδιαφέρει αν το δέντρο αυτό το αγαπά η θεά. Ακόμη και η θεά η ίδια αν ήταν, θα την έριχνα κάτω αν στεκόταν στον δρόμο μου». Κάποιος από τους παρισταμένους προσπάθησε να τον σταματήσει και ο Ερυσίχθωνας τον σκότωσε, λέγοντας: «Ορίστε η ανταμοιβή για τον οίκτο σου».

Οι Δρυάδες, βλέποντας με θλίψη πεσμένο πια κατάχαμα το πιο περίφημο δέντρο του δάσους, πήγαν στη Δήμητρα και ζήτησαν την τιμωρία του Ερυσίχθωνα. Η Δήμητρα συμφώνησε και ζήτησε από τον μεγαλύτερο εχθρό της, την Πείνα, που κατοικούσε στη Σκυθία μαζί με τον Τρόμο και το Κρύο (μέσω αγγελιοφόρου, αφού απαγορευόταν να έρθει σε επαφή μαζί της), να κυριεύσει τα

εντόστια του Ερυσίχθωνα. Της παρήγγειλε ούτε η δύναμη των δώρων της (της Δήμητρας), αλλά ούτε και καμία αφθονία να μην τον ανακουφίζει. Η Πείνα υπάκουσε στις εντολές της Δήμητρας και ένα βράδυ, που ο Ερυσίχθωνας κοιμόταν, κυρίευσε τα σωθικά του. Μετά έφυγε από τη γη της αφθονίας (τη Θεσσαλία) για να γυρίσει στη φρικτή πατρίδα της.

Ο Ερυσίχθωνας ονειρευόταν στον ύπνο του ότι πεινούσε και όταν πλέον ξύπνησε, η πείνα του είχε γίνει τεράστια. Αμέσως ζήτησε να του φέρουν τροφή. Όμως, όλο το φαγητό της Γης δεν του έφτανε. Η πείνα του έγινε τόση όση και ο ωκεανός. Η περιουσία του εξανεμίστηκε.

Η κόρη του, Μήστρα, που είχε το χάρισμα να μεταμορφώνεται (της το είχε δώσει κάποτε ο Ποσειδώνας) σκέφτηκε να πουληθεί σα σκλάβα για να σώσει τον πατέρα της από την καταστροφή. Κάθε φορά που πουλιόταν σκλάβα μεταμορφωνόταν κι ερχόταν να πουληθεί και πάλι, προμηθεύοντας έτσι με χρήματα τον πατέρα της για να ικανοποιήσει την ακόρεστη πείνα του.

Στο τέλος ο Ερυσίχθων άρχισε να κατασπαράζει τα ίδια του τα μέλη. Αγωνιζόταν να θραφεί, τρώγοντας το ίδιο του το σώμα. Ωσπου ο θάνατος τον απάλλαξε από την εκδίκηση της Δήμητρας.

ΦΥΛΛΟ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ 1

Να βρείτε τους συμβολισμούς του συγκεκριμένου μύθου και να τους μεταφέρετε στη σύγχρονη πραγματικότητα. Ποιους συγχρόνους χαρακτήρες θα μπορούσαν να απεικονίσουν ο καθένας από τους πρωταγωνιστές του μύθου;

Ο Ερυσίχθωνας.....

Οι Υπηρέτες.....

Το Ιερό δέντρο.....

Οι Δρυάδες.....

Η Θεά Δήμητρα.....

Η Πείνα.....

Ο Τρόμος.....

Το Κρύο.....

Η Μήστρα.....

ΦΥΛΛΟ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ 2

Ο ΜΥΘΟΣ ΤΟΥ ΕΡΥΣΙΧΘΩΝΑ

Ο Ερυσίχθων, γιος του Τρίοπα, ήταν Θεσσαλός. Βλάσφημος, ασεβής, βίαιος και υπερόπτης, μισούσε τους θεούς. Μια φορά διέταξε τους υπηρέτες του να κόψουν μια ιερή βελανιδιά που ήταν αφιερωμένη στη θεά Δήμητρα και γύρω της χόρευαν οι Δρυάδες. Οι θεϊκές προειδοποιήσεις δεν μπόρεσαν να τον μεταπείσουν να αποφύγει την ιεροσυλία. Μάλιστα όταν αυτοί δίστασαν, άρπαξε ένα τσεκούρι και είπε:

«Δεν με ενδιαφέρει αν το δέντρο αυτό το αγαπά η θεά. Ακόμη και η θεά η ίδια αν ήταν, θα την έριχνα κάτω αν στεκόταν στον δρόμο μου». Κάποιος από τους παρισταμένους προσπάθησε να τον σταματήσει και ο Ερυσίχθων τον σκότωσε, λέγοντας: «Ορίστε η ανταμοιβή για τον οίκτο σου».

Οι Δρυάδες, βλέποντας με θλίψη πεσμένο πια κατάχαμα το πιο περίφημο δέντρο του δάσους, πήγαν στη Δήμητρα και ζήτησαν την τιμωρία του Ερυσίχθωνα. Η Δήμητρα συμφώνησε και ζήτησε από τον μεγαλύτερο εχθρό της, την Πείνα, που κατοικούσε στη Σκυθία μαζί με τον Τρόμο και το Κρύο (μέσω αγγελιοφόρου, αφού απαγορευόταν να έρθει σε επαφή μαζί της), να κυριεύσει τα

εντόστια του Ερυσίχθωνα. Της παρήγγειλε ούτε η δύναμη των δώρων της (της Δήμητρας), αλλά ούτε και καμία αφθονία να μην τον ανακουφίζει. Η Πείνα υπάκουσε στις εντολές της Δήμητρας και ένα βράδυ, που ο Ερυσίχθων κοιμόταν, κυρίευσε τα σωθικά του. Μετά έφυγε από τη γη της αφθονίας (τη Θεσσαλία) για να γυρίσει στη φρικτή πατρίδα της.

Ο Ερυσίχθων ονειρευόταν στον ύπνο του ότι πεινούσε και όταν πλέον ξύπνησε, η πείνα του είχε γίνει τεράστια. Αμέσως ζήτησε να του φέρουν τροφή. Όμως, όλο το φαγητό της Γης δεν του έφτανε. Όσο θα χρειαζόταν μια πόλη ή ένα έθνος ολόκληρο για να τραφεί δεν επαρκούσε. Η πείνα του έγινε τόση όση και ο ωκεανός, που δέχεται όλα τα ποτάμια και που ποτέ του δεν γεμίζει. Η παρουσία του εξανεμίσθηκε. Βρισκόταν σε απόγνωση αναζητώντας μια λύση...

(Δώστε τη συνέχεια και το τέλος του μύθου του Ερυσίχθωνα).

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 3 Ο ΜΥΘΟΣ ΤΟΥ ΕΡΥΣΙΧΘΩΝΑ

Ο Ερυσίχθων, γιος του Τρίοπα, ήταν Θεσσαλός. Βλάσφημος, ασεβής, βίαιος και υπερόπτης, μισούσε τους θεούς. Μια φορά διέταξε τους υπηρέτες του να κόψουν μια ιερή βελανιδιά, για να κτίσει εκεί το παλάτι του, που ήταν αφιερωμένη στη θεά Δήμητρα και γύρω της χόρευαν οι Δρυάδες. Οι θεϊκές προειδοποιήσεις δεν μπόρεσαν να τον μεταπείσουν να αποφύγει την ιεροσυλία. Μάλιστα όταν αυτοί δίστασαν, άρπαξε ένα τσεκούρι και είπε:

«Δεν με ενδιαφέρει αν το δέντρο αυτό το αγαπά η θεά. Ακόμη και η θεά η ίδια αν ήταν, θα την έριχνα κάτω αν στεκόταν στον δρόμο μου». Κάποιος από τους παρισταμένους προσπάθησε να τον σταματήσει και ο Ερυσίχθων τον σκότωσε, λέγοντας: «Ορίστε η ανταμοιβή για τον οίκτο σου».

Οι Δρυάδες, βλέποντας με θλίψη πεσμένο πια κατάχαμα το πιο περίφημο δέντρο του δάσους, πήγαν στη Δήμητρα και ζήτησαν την τιμωρία του Ερυσίχθωνα. Η Δήμητρα συμφώνησε και ζήτησε από τον μεγαλύτερο εχθρό της, την Πείνα, που κατοικούσε στη Σκυθία μαζί με τον Τρόμο και το Κρύο (μέσω αγγελιοφόρου, αφού απαγορευόταν να έρθει σε επαφή μαζί της), να κυριεύσει τα εντόστια του Ερυσίχθωνα. Της παρήγγειλε ούτε η δύναμη των δώρων της (της Δήμητρας), αλλά ούτε και καμία αφθονία να μην τον ανακουφίζει. Η Πείνα υπάκουσε στις εντολές της Δήμητρας και ένα βράδυ, που ο Ερυσίχθων κοιμόταν, κυρίευσε τα σωθικά του. Μετά έφυγε από τη γη της αφθονίας (τη Θεσσαλία) για να γυρίσει στη φρικτή πατρίδα της.

Ο Ερυσίχθων ονειρευόταν στον ύπνο του ότι πεινούσε και όταν πλέον ξύπνησε, η πείνα του είχε γίνει τεράστια. Αμέσως ζήτησε να του φέρουν τροφή. Όμως, όλο το φαγητό της Γης δεν του έφτανε. Η πείνα του έγινε τόση όση και ο ωκεανός. Η παρουσία του εξανεμίσθηκε.

Η κόρη του, Μήστρα, που είχε το χάρισμα να μεταμορφώνεται (της το είχε δώσει κάποτε ο Ποσειδώνας) σκέφτηκε να πουληθεί σα σκλάβο για να σώσει τον πατέρα της από την καταστροφή.

Κάθε φορά που πουλιόταν σκλάβοι μεταμορφωνόταν κι ερχόταν να πουληθεί και πάλι, προμηθεύοντας έτσι με χρήματα τον πατέρα της για να ικανοποιήσει την ακόρεστη πείνα του.

Στο τέλος ο Ερυσίχθων άρχισε να κατασπαράζει τα ίδια του τα μέλη. Αγωνιζόταν να θραφεί, τρώγοντας το ίδιο του το σώμα. Ωσπου ο θάνατος τον απάλλαξε από την εκδίκηση της Δήμητρας.

ΚΑΙ Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΤΟΥ ΜΥΘΟΥ ΤΟΥ ΕΡΥΣΙΧΘΟΝΑ

Ο μύθος αυτός, που απαντάμε στον Οβίδιο (Μεταμορφώσεις), μας δείχνει ότι όταν μας κυριεύσει η πλεονεξία και η βουλιμία, γινόμαστε υβριστές και στο τέλος καταστρέφουμε ό,τι έχουμε, όποιο δώρο μας χάρισε η Φύση, την ίδια μας τη ζωή. Και μπροστά στο τερατώδες εγχείρημα των σύγχρονων συμπατριωτών του Ερυσίχθονα να εκτρέψουν τον Αχελώο, ο μύθος αυτός κρύβει μεγάλους συμβολισμούς.

Διότι τα καλά της θεσσαλικής γης, των γόνιμων κάμπων της και των πλούσιων υδάτων της σπαταλήθηκαν τις τελευταίες δεκαετίες προς χάριν μιας κακώς εννοούμενης αγροτικής ανάπτυξης. Με αναποτελεσματικές μεθόδους άρδευσης για προϊόντα όπως είναι το βαμβάκι (και το ελληνικό είναι πλέον από τα χειρότερα του κόσμου) και δηλητηριάζοντας το έδαφος με τα νιτρικά και τα φωσφορικά λιπάσματα (με αποτέλεσμα αυτό να χάνει τη δυνατότητα να συγκρατεί το νερό) εξαντλήθηκαν τα πλούσια νερά του Πηνειού.

Και αφού τα νερά αυτά δεν φθάνουν πια, σαν βαμπίρ τρυπήσαμε βαθιά μέσα στη γη για να αντλήσουμε φλέβες υδάτων που χρειάστηκαν 500 ή και 1.000 χρόνια ακόμη για να σχηματισθούν στο υπέδαφος. Και ο υδροφόρος ορίζοντας από τα 20, τα 50 ή τα 60 μέτρα κατέβηκε στα 200 και στα 300 και στα 500 μέτρα. Και αντλώντας τα ύδατα αυτά, δημιουργήσαμε ένα κενό που καλύπτεται από το θαλασσίνο νερό, με αποτέλεσμα την υφαλμύρωση των υπογείων υδάτων.

Αυτός ο φαύλος κύκλος έχει οδηγήσει τη Θεσσαλία να καταναλώνει περισσότερο νερό από ολόκληρο το Ισραήλ, το οποίο εφαρμόζοντας σύγχρονες και φιλικές προς το περιβάλλον αρδευτικές μεθόδους, και παρά τις λιγότερες βροχοπτώσεις εν συγκρίσει προς τη Θεσσαλία, απολαμβάνει υψηλές σοδειές και απαράμιλλη ποιότητα αγροτικών προϊόντων.

Ας συνειδητοποιήσουν οι παράγοντες, ότι η εκτροπή του Αχελώου θα αποδειχθεί το μεγαλύτερο οικολογικό έγκλημα. Και γι' αυτό, ασφαλώς, δε θα αποτολμηθεί. (Καθημερινή 24-08-2006)

ΦΥΛΛΟ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ 3 Ο ΜΥΘΟΣ ΤΟΥ ΕΡΥΣΙΧΘΟΝΑ

Προσπαθήστε να εντοπίσετε, να αναδείξετε και να αναπτύξετε μέσα από το αρχαίο μύθο και τη σύγχρονη αναφορά σε αυτόν, όσες περισσότερες περιβαλλοντικές έννοιες και περιβαλλοντικά προβλήματα μπορείτε. Ενδεικτικά αναφέρουμε:

Αειφορία.....

Ανακύκλωση.....

Ανανεώσιμοι πόροι.....

Ανάπτυξη οικιστική.....

Αστικοποίηση.....

Βιοποικιλότητα.....

Βιώσιμη ανάπτυξη.....

Ευτροφισμός.....

Νόμος του ελαχίστου.....

Νόμος της ανοχής.....

Οικοσύστημα.....

Περιβαλλοντικές επιπτώσεις.....

Ρύπανση.....

Υπεράντληση υδάτων.....

Φυσικοί πόροι.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΦΥΛΛΟ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ 4
Ο ΜΥΘΟΣ ΤΟΥ ΕΡΥΣΙΧΘΟΝΑ

Ιεραρχήστε τις προτάσεις, δημιουργώντας ένα διαμάντι, τοποθετώντας σε πρώτη θέση την πρόταση που θεωρείται σπουδαιότερη, στη συνέχεια τις επόμενες δυο σπουδαιότερες κατά τη γνώμη σας, ακολούθως τις επόμενες τρεις σημαντικές, αμέσως μετά άλλες δύο μικρότερης σπουδαιότητας και τελευταία αυτή που νομίζετε ότι έχει τη λιγότερη σπουδαιότητα.

1. Η ανακύκλωση βοηθά πολύ τη Γη και τους ανθρώπους, διότι δεν σπαταλάμε πολύτιμα μέταλλα και άλλες πρώτες ύλες.	2. Αν κάθε σπίτι παράγει λιγότερα σκουπίδια, αυτό θα είναι πολύ καλό για το περιβάλλον και για την οικονομία του τόπου μας.
3. Η Γη είναι πολύ μεγάλη και είναι γεμάτη από μέταλλα, ορυκτά, δέντρα και έτσι δεν υπάρχει λόγος να ψαχουλεύουμε στα σκουπίδια. Τα σκουπίδια πρέπει να πετιούνται.	4. Είναι καλό να σκεφτόμαστε δυο φορές πριν αγοράσουμε κάτι. Συνήθως όταν βιαζόμαστε, παίρνουμε λάθος αποφάσεις και αγοράζουμε πράγματα που μετά βλέπουμε πως είναι άχρηστα
5. Η ανακύκλωση είναι καλή για τις φτωχές χώρες. Οι πλούσιες, όπως εμείς, δεν χρειάζεται να σπαταλάμε χρόνο για να μαζεύουμε τα λίγα χρήσιμα πράγματα που υπάρχουν στα σκουπίδια. Άλλωστε είναι ανακατεμένα με βρωμιές	6. Αν διαχωρίζουμε τα σκουπίδια στο σπίτι ανάλογα με το είδος, τότε δεν θα έχουμε «βρώμικα» σκουπίδια και θα μπορούμε πιο εύκολα να παίρνουμε τα χρήσιμα πράγματα που υπάρχουν σ' αυτά.
7. Αν αδειάσουμε τις ντουλάπες μας από τα ρούχα, μπορούμε εκείνα που δεν φοράμε πια να τα δώσουμε σε άλλους ανθρώπους που θα τα ήθελαν. Είναι καλύτερο από το να τα ρίξουμε στον κάδο των σκουπιδιών.	8. Αν επιδιορθώνουμε ότι χαλάει στο σπίτι μας, θα εξοικονομήσουμε αρκετά χρήματα, ώστε, με αυτά να πάμε μια εκδρομή, να αγοράσουμε κάτι άλλο, κ.τ.λ.
9. Αν αγοράζουμε λιγότερα, αν επιδιορθώνουμε, αν ανακυκλώνουμε τότε δίνουμε πιο πολλά περιθώρια ζωής στον πλανήτη μας και σε μας τους ίδιους.	

Στ) Η κούπα τη δικαιοσύνης.

Η πλήρης αξιοποίηση του μύθου μπορεί να ολοκληρωθεί με την παρουσίαση της κούπας της Δικαιοσύνης του Πυθαγόρα. Αρχικά παρουσιάζεται συνοπτικά η ιστορία της και στη συνέχεια το πώς μπορούμε να την αξιοποιήσουμε για να αναδείξουμε τα όρια ανοχής και αντοχής της φύσης, τα οποία αν τα ξεπεράσουμε μπορεί να υπάρξει μια ολοκληρωτική καταστροφή, η κατάρρευση ενός οικοσυστήματος. Παρουσιάζεται βιωματικά η «κούπα της δικαιοσύνης» και ο τρόπος λειτουργίας της.

Η κούπα της Δικαιοσύνης του Πυθαγόρα

Κατά την τοπική παράδοση της Σάμου ο φιλόσοφος είχε φτιάξει μια κούπα εφαρμόζοντας τους νόμους της Φυσικής για να πίνει με μέτρο το κρασί. Έσωτερικά είχε μία γραμμή που όριζε ως που έπρεπε να γεμίσει κανείς. Μια στάλα παραπάνω και η κούπα άδειαζε όλο το κρασί της από μία κρυφή οπή στη βάση.

Έτσι ο άπληστος τιμωρείται. Καλείται επίσης "κούπα του δικαίου" γιατί εκτός από την υδραυλική, αντανάκλα και μία από τις βασικές αρχές του δικαίου, αυτήν της «Υβρεως και Νεμέσεως». Όταν το όριο ξεπερνιέται (ύβρις), δεν χάνονται μόνον όσα έχουν ξεπεράσει το όριο, αλλά και όλα τα προηγούμενα που είχαν αποκτηθεί (νέμεσις).

Με την απλή εφαρμογή μιας υδραυλικής αρχής, ο φιλόσοφος Πυθαγόρας μας διδάσκει απ' τα βάθη του χρόνου, να δεχόμαστε το άριστο μέτρο και να απολαμβάνουμε τον οίνο που ήδη έχουμε στην κούπα μας αντλώντας την μέγιστη ωφέλεια.

Όμως ο λόρδος Βύρων, αδιαφορώντας για το πυθαγόρειο μέτρο, γράφει στο λυρικό του έργο "Δόν Ζουάν":

«Γέμισε ξέχειλη την κούπα με σαμιώτικο κρασί»!!!

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αθανασάκης Α. & Κουσουρήs Θ., *Περιβάλλον και οικολογία στην εκπαίδευση*, Εκδ. Δάρδανος, Αθήνα 1999.
- Condon J., *Ανακυκλωμένο γυαλί*, Εκδ. Ερευνητές, Αθήνα 1992.
- Condon J., *Ανακυκλωμένο χαρτί*, Εκδ. Ερευνητές, Αθήνα 1992.
- Grimal P., *Λεξικό της Ελληνικής και Ρωμαϊκής Μυθολογίας*, Θεσσαλονίκη 1991.
- Καλαϊτζίδης Δ. & Ουζούνης Κ., *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*, Εκδ. Σπανίδη, Ξάνθη 2000.
- Μιχαηλίδης Μ., *Ομαδικές περιβαλλοντικές δραστηριότητες, σχέδια εργασίας και συνεργασία*, Ε.Κ.Κ.Ε., Αθήνα 2003.
- Μιχαλοπούλου Χ., *Νομοθεσία για το περιβάλλον*, Εκδ. Ζήτη, Θεσσαλονίκη 2004.
- Μολυβιάτης Ν., *Μαθήματα στο πράσινο*, Εκδ. Σαββάλας, Αθήνα 1997.
- Palmer J., *Ανακυκλωμένο πλαστικό*, Εκδ. Ερευνητές, Αθήνα 1992.
- Palmer J., *Ανακυκλωμένο μέταλλο*, Εκδ. Ερευνητές, Αθήνα 1992.
- Παπαθανασίου Δ., *Οι περιπέτειες του Αναπλαγναλούχα*, Εκδ. Λιβάνη, Αθήνα 2007.
- Σκούλλος Μ. & Παπαδόπουλος Δ., *Τα απορρίμματα στη ζωή μας*, (Χρήσιμες γνώσεις, βιβλίο μαθητή, βιβλίο δασκάλου), Αθήνα 2003.
- Υ.Π.Ε.ΧΩ.Δ.Ε., *Απλές συμβουλές για την προστασία του περιβάλλοντος*, Αθήνα 2002.
- Φλογαίτη Ε., *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*, Εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1998.
- Φλογαίτη Ε., *Εκπαίδευση για το περιβάλλον και την αειφορία*, Εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1998.

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- <http://www.kathimerini.gr>
- <http://www.recycle.gr>
- <http://www.samoshost.com>